

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-18>

THE SCOPE OF FREEDOM OF WILL OF A JUVENILE

ОБСЯГ СВОБОДИ ВОЛІ МАЛОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

Savchenko V. O.

ORCID: 0000-0001-7104-3559
PhD in Law, Associate Professor,
Hosted Research Fellow, Oxford Uehiro
Centre for Practical Ethics,
University of Oxford,
Oxford, United Kingdom,
Associate Professor of the Department
of Civil Law Disciplines
V.N. Karazin
Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine

Савченко В. О.

ORCID: 0000-0001-7104-3559
кандидат юридичних наук, доцент,
запрошений науковий співробітник
Оксфордський університет
м. Оксфорд, Великобританія,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна

Малолітні особи мають спеціальний правовий статус, який обумовлює обсяг їх прав та обов'язків. В результаті цього, їх можливості бути учасниками цивільних правовідносин обмежені. В той же час, питання обсягу свободи волі малолітньої особи не однозначне. Чітке розуміння меж правових можливостей малолітньої особи дозволить вірно кваліфікувати їх участь у цивільних правовідносинах, правочинах та при реалізації ними свої прав.

Цивільно-правовий статус малолітньої особи пов'язаний з питанням дієздатності та правоздатності. Зазначені поняття прямо пов'язані з питанням свободи, доповнюючи один одного.

Свобода волі, правоздатність та дієздатність виникають з народження. І в цьому питанні, свобода волі більш близька до поняття дієздатності. Ця теза обґрунтовується тим, що правоздатність одразу виникає в повному обсязі, як можливість мати права та обов'язки. На відміну від цього, малолітня особа матиме лише часткову цивільну дієздатність. Обсяг свободи волі, як і дієздатності, змінюється з віком особи. Стосовно дієздатності законодавець чітко встановив її види: часткова (до 14 років), не повна (з 14 до 18 років) та повна (з 18 років). Також збільшення обсягу дієздатності можливе шляхом емансипації. Обсяг свободи волі змінюється лише через розвиток фізичної особи, що не має прямого зв'язку з віком.

В контексті зазначеного постає питання про визначення меж свободи волі малолітньої особи. З народження до чотирнадцяти років, правовий статус особи не змінюватиметься і вона може приймати участь в цивільних правовідносинах лише в межах своєї дієздатності. Весь цей час її дієздатність залишається не змінною, але рівень її свободи волі постійно збільшується. В даному випадку, саме обсяг свободи волі впливатиме на правомочності малолітньої особи.

До чотирнадцяти років особа може самостійно вчиняти дрібні побутові правочини. Це право передбачене на весь період часткової дієздатності. Пряме тлумачення норм дає можливість припустити, що з новонароджена дитина може приймати участь у дрібних побутових правочинах. Але ні, адже правочин вважається дрібним побутовим, якщо він задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вартість. В контексті цього саме обсяг свободи волі демонструє рівень розвитку особи.

При цьому, навіть новонароджена дитина має свободу волі, яка дозволяє їй реалізовувати свої права. Для дієздатності, ключовим фактором є усвідомлення своїх дій. Але для правоздатності така вимога прямо не закріплена. Тому, новонароджена дитина може реалізовувати свою свободу волі крізь призму правоздатності, як можливості мати права та обов'язки, навіть не усвідомлюючи власні дії.

Розглянемо приклад, коли малолітня дитина каже «агу» або малює хаотичні лінії на аркуші. І цей момент вона реалізує особисті немайнові права пов'язані з творчою діяльністю. Важливо те, що не усвідомлення нею своїх дій не має правового значення в даному випадку. Коли малолітня особа випадково малює лінію та не усвідомлює свої дії, вона реалізує особисте немайнове право на художню творчість. В цьому випадку ми говоримо про її права в контексті правоздатності, а не дієздатності.

Іншим прикладом реалізації свободи волі малолітньою особою є її звернення до батьків з проханням придбати іграшку. За власною волею, дитина зробила вибір та донесла його до батьків. Самостійно вона ще не може вступити в правовідносини які перевищують часткову дієздатність. Тому дитина реалізує свою волю через законних представників. В свою чергу, батьки, реалізуючи власну свободну волю, вступають у цивільні правовідносини з купівлі-продажу на користь інтересів малолітньої особи. Інший приклад, коли малолітня особа приймає участь у змаганнях або конкурсах та виграє приз. В цьому випадку, через прояв власної свободної волі, дитина стає власником майна, створюючи для себе права та обов'язки.

Зазначене дозволяє прийти до висновку, що свобода волі фізичної особи виникає з моменту її народження, а її обсяг змінюється на протязі життя. Обсяг свободи волі малолітньої особи прямо впливає на її можливість реалізовувати свої права. Свобода волі малолітньої особи обумовлює наповнення змісту часткової дієздатності. Обсяг свободи волі може збільшуватися через інтелектуальний розвиток, зміну дієздатності та правового статусу, та зменшуватись при обмежені дієздатності, зміні правового статусу або в разі визнання особи недієздатною.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-19>

LOCAL CORPORATE LAWMAKING AS A TOOL FOR FILLING GAPS IN THE CORPORATE LEGISLATION OF UKRAINE

ЛОКАЛЬНА КОРПОРАТИВНА ПРАВОТВОРЧІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОВНЕННЯ ПРОГАЛИН КОРПОРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Sulyma A. P.

*Postgraduate Student
at the Department of Civil Law
Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Сулима А. П.

*аспірант кафедри цивільного права
Прикарпатський національний
університет
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Прогалини у правовому регулюванні разом із колізіями та проблемами правової визначеності можна віднести до фундаментальних проблем, з якими стикаються як суб'єкти різних правовідносин, так і суб'єкти, які здійснюють правозастосування. У будь-якій сфері правового регулювання, яка зачіпає більш-менш значне коло суспільних відносин практично неминуче «виникатимуть» або скоріше «виявлятимуть» означені проблеми. Мова, зокрема, і про проблему прогалин у правовому регулюванні, яка завжди була актуальним предметом досліджень представників різних галузей права.

Водночас особливо актуальною проблема прогалин є у правовому регулюванні приватноправових відносин. Це пов'язано з тим, що, як